

Willy Pétilion

**Moeders
oudste**

(heruitgave van de tweede druk uit 1929)

Moeders oudste
van Willy Pétillon (1883-1948)
met tekeningen van Freddie Langelier

Voor deze heruitgave is dankbaar gebruikgemaakt van tekst
en afbeeldingen op de website van DBNL.nl.

Het origineel dateert uit 1921.

Deze heruitgave is een qua spelling aangepaste tweede druk
die in 1929 verscheen

bij Van Holkema & Warendorf in Amsterdam.

Het omslagontwerp is een moderne interpretatie
van het origineel.

Tekstbewerking 2024: Wijnand C. van de Meeberg

Moeders Oudste
is in 2024 opnieuw uitgegeven onder auspiciën van
Stichting De Laatste der Mohikanen
boeken die bekliven
www.delatstedermohikanen.nl

De Laatste der Mohikanen

Promoot literair werelderfgoed en stimuleert de leeshonger

ISBN 9789085485285

I.

De gezellige huiskamer met de zonnige serre erachter lag leeg en stil. De schuifdeuren van de suite waren zorgvuldig gesloten. Maar achter in de kamer knerpte plotseling de kleine behangen deur, die toegang gaf tot het smalle gangetje van den uitbouw. Door de kleine kier gluurde een ondeugend oog naar binnen, toen verwijdde zich langzaam de spleet en een guitig meisjeskopje kwam tevoorschijn. Nu ze volkomen zekerheid had dat de kamer verlaten was, zwaaide de eigenares van het ondeugende snoetje de deur geheel open.

‘Geen onraad Annie, kom naar binnen,’ zei ze, toch voor alle zekerheid voorzichtig fluisterend, en aan de hand trok ze haar zusje met zich mee de kamer in. Lachend keken de beide kinderen elkaar aan, maakten hand aan hand volkomen geluidloos een paar danspassen en stonden toen weer lachend, maar zonder enig geluid te maken, tegenover elkaar.

Voor elk van de twee moest het zijn alsof ze haar eigen spiegelbeeld zag, want ze waren tweelingen en leken zo sterk op elkaar, dat de bekende twee druppels water er niets bij zijn. Zelfs haar eigen moeder kon zich bij ogenblikken vergissen. En de juffrouw op school noemde het een daad van barmhartigheid dat moeder aan de kledingstukken van de twee meisjes altijd een klein herkenningsteken aanbracht, waaraan de juffrouw kon zien wie ze voor had, anders zou haar leven één lange reeks van vergissingen en verwarringen zijn, zo verklaarde ze. Hadden de tweelingen dus blauwe jurken aan, dan had de een bijvoorbeeld een effen rood steekje en de ander een rood met donkerblauw, hun rode jurken waren verschillend geborduurd en zo was er altijd het een of ander, waaraan men kon weten wie de een was en wie de ander.

Innerlijk geleken ze ook sterk op elkaar, alleen was Annie wat zachter en meegaander dan Jo. Ze konden geen ogenblik buiten elkaar en moeder zei dat ze ieder afzonderlijk eigenlijk de helft waren van een gewoon kind, ook omdat ze zo bijzonder tener waren. En omdat ze eigenlijk ieder de helft waren van één geheel, hadden ze ook samen een gehele naam gekregen, die ze maar moesten delen. Ze heetten Johanna Helene en Johanna Maria, maar ze werden beiden naar de eerste naam genoemd, de ene Jo en de ander Annie. Dat gaf natuurlijk ook nogal eens stof tot verwikkelingen, vooral toen ze samen in een klas zaten, waar een onderwijzeres les

gaf die niet van afkortingen hield en ze steeds koppig beide Johanna noemde. Maar nu zaten ze in een prettige klas, waar de juffrouw blij was met namen die zo weinig op elkaar geleken als Jo en Annie, zodat er tenminste iets was, waar ze houvast aan had.

Terwijl Jo en Annie nog tegenover elkaar stonden, klonk in het gangetje getrappel van kleine voetjes en Wim, het vijfjarig broertje, de Benjamin van de familie, holde op zijn zusjes toe. Achter hem kwam langzaam zijn zusje Jettie, die negen jaar was en tussen hem en de elfjarige tweelingen stond. Ze had een peinzend gezichtje en ernstige, grote, donkere ogen, die altijd ver weg schenen te kijken.

‘Is ie weg?’ vroeg de kleine jongen met een helder doordringend stemmetje.

‘Ssst!’ waarschuwde Jo fluisterend en legde met een snelle veelzeggende blik naar de gesloten suitedeuren haar hand op haar broertjes mond.

Juist op dit ogenblik hoorden ze de deur van de voorkamer, die in de gang uitkwam, opengaan, er klonken stemmen in de kleine vestibule, toen sloeg de voordeur dicht.

‘Hoera! die is weg,’ juichte Jo en ze pakte haar broertje bij de hand en danste met hem de kamer rond.

De suitedeuren werden nu opengeschoven en in de opening vertoonde zich mevrouw Hoogwinkel, de moeder van het troepje. Zij had een zacht vriendelijk gezicht met donkerbruine, wat droevige ogen en een overvloed van donkerbruin krullend haar, dat bij de slapen iets begon te grijzen.

‘Toe, kinderen, wees een beetje kalm, wil je?’

Jo staakte onmiddellijk haar wilde krijgisdans. Ze sloeg met een beweging als iemand die zich opricht vanonder een zware druk, de armen boven het hoofd uit.

‘Ziezo, die zijn we weer voor een half jaar kwijt.’

‘Maar Jo, mag je nu zo oneerbiedig over je voogd spreken,’ berispte haar moeder.

‘Ik kan het niet helpen, moeder, dat hij mijn voogd is, en ik kan hem niet uitstaan. En,’ voegde ze er zacht bij, ‘u ook niet.’

‘Je bent eigenlijk een heel brutaal nest,’ zei haar moeder, terwijl ze het kind aan de lange donkere vlecht trok, ‘ik zal maar denken dat je het niet zo erg meent.’

Jo trok een gezicht, waarmee ze wilde te kennen geven dat ze het nog veel krasser meende dan ze durfde zeggen, maar ze zweeg, omdat ze wist

dat moeder dit onderwerp liefst zo min mogelijk aanroerde.

‘Wat heb je uitgevoerd, terwijl het bezoek er was?’ vroeg haar moeder.

‘We zijn in uw kamer gekropen, om zeker te zijn dat hij ons niet horen zou en we hebben raadsels opgegeven en verhaaltjes verteld en Jetteke heeft getekend, nietwaar Jet?’

Jettie knikte met haar ernstige gezichtje.

‘Ik heb geprobeerd om jouw portret te tekenen, mam, maar dat is zo verschrikkelijk moeilijk, klaagde ze.’

‘Maar lieveling, dat is ook nog veel te zwaar voor je. Teken jij voorlopig maar eenvoudige dingen, die je ziet en die binnen je bereik liggen, de rest komt later vanzelf terecht.’

Maar mevrouw Hoogwinkel zuchtte terwijl ze dit zei en Jo zag dat er tranen in haar ogen kwamen. Ze bracht dit dadelijk in verband met het bezoek van die middag. Als hun voogd er geweest was, kon moeder nooit de minste toespeling verdragen op de liefhebberijen en de aanleg van een van de kinderen. Ze vleide haar kopje tegen moeders arm en vroeg hartelijk: ‘Zeg, mammié, is hij vanmiddag erg vervelend geweest?’

Moeder lachte eens, maar antwoordde niet.

Het openen van de voordeur gaf de gewenste afleiding, want er was enige spanning gekomen in de gezichtjes van de drie kleine meisjes, alleen kleine Wim speelde in de serre zoet met zijn bouwdoos en was verdiept in het prachtige kasteel, dat hij van kleine en grote blokken optrok.

‘Daar is Frans,’ riep Annie en liep de gang in.

Moeder en Jo hoorden haar zeggen: ‘Oom Scheffer is er geweest.’

‘Zo,’ antwoordde de stem, die wonderlijk veel op die van mevrouw Hoogwinkel leek, ze klonk alleen frisser en jeugdiger.

‘Jo, wil jij de anderen hier houden, als Francis straks in mijn kamer komt?’ vroeg moeder haastig, terwijl zij naar de deur van de uitbouw ging.

Jo knikte.

Annie kwam de kamer binnen, hangend aan de arm van haar oudste zuster.

Frans - eigenlijk heette ze Francis, naar haar vader, die vijf jaar geleden overleden was - leek veel op haar zusjes, alleen was ze forser en veel onstuimiger. Van haar moeder had ze alleen de diepe zachte stem, waarvan iedereen vond dat die niet bij haar paste. Verder was ze een niet te temmen wildzang. ‘Zijn onstuimige jongen’ had vader haar altijd genoemd.

‘Waar is moeder?’ vroeg ze bruusk op het ogenblik dat ze de kamer

binnentrad.

Haar zusje knikte in de richting van de uitbouw en Francis verdween snel achter de kleine deur, die Jo achter haar sloot.

‘Wat heeft Frans?’ vroeg Jettie nieuwsgierig.

‘Och, ze wil natuurlijk met moeder praten,’ antwoordde Jo schouderophalend. ‘Je begrijpt, nu oom er geweest is...’

‘Zouden ze het over haar gehad hebben, denk je?’

‘Natuurlijk. Ik wil wedden dat wij zelfs deze keer niet aan de beurt gekomen zijn. Gelukkig maar.’

‘Ik begrijp niet, wat zo’n vreemde man eigenlijk over ons te zeggen heeft,’ bromde Jettie oproerig.

‘Eigenlijk begrijp ik het ook niet, maar het schijnt nu eenmaal zo te horen. Je moet een voogd hebben, die voor allerlei dingen zijn toestemming moet geven en die natuurlijk nooit goedvindt wat je zelf graag zou willen. En dan komt hij altijd moeder verdrietig maken. Wacht maar, als ik maar eenmaal groot ben, dan zal hij eens wat anders zien,’ besloot Jo wraakzuchtig.

‘Laten we er nu maar niet langer over zeuren, daar komt niemand verder mee,’ vond Annie wijs. ‘Ik zal piano spelen en leer jij Jettie dan de nieuwe passen Jo, die we op de laatste les gehad hebben.’

Annie ging voor de piano zitten en Jettie zette zich gewillig in postuur. Maar kleine Wim liet, zodra hij de piano hoorde, zijn bouwdoos in de steek en kwam hard aanlopen. Hij wou ook meedoen en hij ging naast Jettie staan en zette parmantig zijn kleine stevige benen vooruit, zoals Jo het voordeed.

Terwijl de kinderen zo elkaar bezighielden, stond Francis naast de grote stoel, die mevrouw Hoogwinkel haar denkstoel noemde. Het was een brede ouderwetse gezellige stoel, waarin ook wel plaats was voor twee als het moest en waar de kinderen, aan moeders knie, al hun kleine en grote zonden hadden gebiecht, al van het ogenblik af dat ze nauwelijks praten konden.

Mevrouw Hoogwinkel stak de hand naar haar oudste uit. ‘Zullen we nu eens praten, kind?’

Zij zag wel aan de uitdrukking van Francis’ ogen dat het gesprek niet zo heel gemakkelijk zou zijn.

‘Moeder, mag ik?’ vroeg het meisje ademloos, zonder te kunnen afwachten wat haar moeder zeggen zou. ‘Mag ik naar het gym?’ herhaalde ze.

Haar moeder zweeg een ogenblik en Francis begreep uit dit zwijgen wat het antwoord op haar vraag zou zijn. Als alles in orde was geweest, als haar

liefste wens vervuld zou worden, dan zou moeder zelf immers veel te blij zijn geweest en haar dadelijk het goede nieuws hebben verteld. Er kwam een gevoel van wanhoop over haar. Ze zou het hebben willen uitschreeuwen, hebben willen huilen, haar zakdoek verscheuren, zoals ze vroeger in buien van redeloze drift wel gedaan had.

‘Francis, kom je eens even bij mij zitten?’

Francis zette zich neer op een laag stoeltje naast de grote stoel, het kleine stoeltje, uit de tijd toen ze nog met poppen speelde, maar waar ze nooit was uitgegroeid.

‘Wat heeft hij gezegd, moeder?’ vroeg ze dof.

‘Er is deze keer alleen maar over jou gepraat, kindlief.’

‘Gelukkig voor de anderen,’ mompelde Francis, ‘dan zijn die er tenminste voor één keer genadig afgekomen.’

‘Ik hoef je niet te zeggen dat ik al het mogelijke gedaan heb om het voor je in orde te maken,’ ging haar moeder voort, terwijl zij over het zware, krullende haar van haar oudste streek. Ik heb erop gewezen dat het voor je sterk uitgesproken aanleg wenselijk en zelfs noodzakelijk was dat je in de richting geleid werd, die met je neigingen overeenstemde, maar oom wil er niets van horen. Hij vindt studeren voor een meisje afgrijselijk en dan, natuurlijk, de kosten... daar hoef ik niet met je over te spreken, je weet hoe oom nu eenmaal is. Hij zou geloof ik het allerliefste willen dat ik je maar van school nam, maar omdat je zo’n buitengewoon helder verstand hebt (het zijn ooms’ eigen woorden, wees dus maar blij met het compliment) vindt hij dat daarvan geprofiteerd moet worden en hij staat erop dat je over drie weken examen doet voor de kweekschool.’

Alsof ze haar doodvonnis gehoord had, zo vloog Francis op. ‘Maar ik wil geen schooljuffrouw worden, moeder, ik wil niet voor een klas met kinderen staan, ik wil het niet!’ Ze stampvoette. ‘Ik wil schrijfster worden en mooie dingen schrijven, die de mensen zullen lezen en mooi en goed vinden. Dat weet je toch moesje! Wat moet ik doen? O, moeder, moeder, help me toch!’ Ze strekte hulpeloos de handen naar haar moeder uit en liet zich toen wild snikkend op het bed neervallen, dat in een hoek van de kamer stond.

Haar moeder kwam naast haar zitten op de rand van het bed en streek bedarend over haar hoofd.

‘Francis, lieveling, toe, maak het mij niet zo verschrikkelijk moeilijk. Je weet toch dat ik je helpen wil en je ook helpen zal, maar dan moet je niet zo wanhopig zijn. Toe, sta nu op en laten we eens trachten rustig samen te

praten. Dan blijkt alles misschien niet zo donker als het er nu uitziet.’

Nadat haar moeder een ogenblik op deze wijze had gesproken en toen haar eerste verdriet wat bedaard was, richtte Francis zich op en ging op de rand van het bed zitten met de ellebogen op de knieën en het hoofd in de handen.

‘Kom nu op je lage stoeltje zitten en laten we samen de lichtkantjes eens opzoeken,’ nodigde haar moeder.

‘Ik doe geen examen,’ bromde Francis, haar eigen gedachtenloop volgend, ‘of anders zal ik wel maken dat ik zak en niet word toegelaten.’

‘Dat zou heel onverstandig en heel verkeerd van je zijn,’ zei haar moeder ernstig. ‘Want oom zou je zeker geen tweede kans geven, hij zou me noodzaken je van school te nemen en wat dan? Dan zou na een poosje het gezeur beginnen dat je een betrekking moest zoeken als kinderjuffrouw of iets dergelijks, om mij niet tot last te zijn, och je weet het zelf wel, wat een onaangenaamheden van zo’n onbezonnenheid het gevolg zouden zijn. Volg mijn raad en schik je voorlopig. Laten we nu maar eens beginnen met aan te nemen dat alle wegen naar Rome leiden en dat het alleen aan jezelf ligt of je op den duur je doel zult bereiken of niet.’

‘Wat leer je nou op een kweekschool!’ bromde Francis verachtelijk.

‘Niet zo heel veel, dat weet ik wel,’ antwoordde haar moeder, maar dat zal ook wel veranderen, al heel gauw misschien. Het hele onderwijs en de opleiding voor onderwijzers zal spoedig veranderd worden, als de plannen van de regering doorgaan en daar kan je niet anders dan voordeel bij hebben.’

‘Hoe weet je dat?’ vroeg Francis wantrouwig.

Ze was op dit ogenblik in een stemming om aan alles te twijfelen, zelfs aan de woorden van moeder.

‘Dat heb ik in de krant gelezen,’ antwoordde moeder lachend. ‘Je begrijpt toch wel dat het voorstel van oom ten opzichte van jouw toekomst volstrekt geen nieuwtje voor mij was. Ik wist al lang waar hij heen wilde en ik heb mij van alles, wat de onderwijzeressenopleiding betreft, op de hoogte gehouden. Maar hoe het ook loopt, ik heb je beloofd dat ik je helpen zou en ik heb mijn plan al gemaakt. Er zijn natuurlijk vakken waarmee je op de kweekschool in het gedrang zou kunnen komen, maar troost je, op het gym zou je toch ook niet alles gevonden hebben wat je nodig hebt. Maar je kunt toch wel iets leren, al is het niet bepaald in de zoveelste klas van die en die school? Nu wilde ik je dit voorstellen. Voorlopig zal ik je helpen. Het zal

mij ook goed doen als ik mijn boeken weer eens voor de dag haal. We zullen samen kunstgeschiedenis doen en literatuur en talen. Je moet me drie maanden tijd geven om weer op de hoogte te komen. In die tijd ben jij gewend aan je nieuwe school en dan zullen we beginnen samen te werken. En als je goed wilt, zal je zien dat je voldoende vordering maakt in de vakken die op de kweekschool misschien wat verwaarloosd worden. Alleen, je zult het heel druk krijgen, kindje en niet veel vrije tijd overhouden.

‘O, dat hindert niet, moeder, als je mij maar helpt,’ riep Francis dankbaar en hoopvol. Ze was nu weer heel opgewekt.

‘En als je een acte hebt, ben je er niet minder om.’

‘Ik wil toch niet voor een klas staan,’ hield Francis koppig vol.

Toen keek ze, berouwvol, haar moeder aan, bedenkend dat ze haar misschien verdriet had gedaan. Maar met haar prettige, zonnige lach, die altijd haar gehele gezicht verhelderde, zei mevrouw Hoogwinkel: ‘Als je eenmaal examen voor onderwijzeres hebt gedaan, ben je je eigen baas kind en als je eenentwintig bent heeft niemand meer iets over je te zeggen, zelfs je eigen moeder niet.’

Maar Francis sloeg onstuimig de armen om haar hals en riep hartelijk: ‘Mijn moeder heeft altijd over mij te zeggen, ook al word ik vijftig jaar, want ik blijf altijd je kind.’

Mevrouw Hoogwinkel kuste haar oudste en arm in arm gingen beiden naar de huiskamer terug.

II.

Toen Jo en Annie die avond, zoals naar gewoonte, twee uur eerder dan Francis naar bed gingen, kropen ze wel even vlug onder de dekens als anders, opdat moeder, als ze haar straks wel te rusten kwam zeggen niets wanordelijks zou vinden, maar ze waren vastbesloten om wakker te blijven, totdat hun oudste zusje ook haar bed zou opzoeken in de grote bovenkamer, die ze met haar drieën deelden in de vrij ruime uitbouw. Een andere indeling was niet mogelijk geweest. De twee kleintjes, zoals de jongsten nog altijd genoemd werden, sliepen in een kleine kamer naast die van moeder en het kleine kamertje, dat afzonderlijk in het gangetje van de uitbouw was

afgeschoten, had alleen maar een hoog raam en moeder oordeelde dat niet fris genoeg om in te slapen. De drie meisjes vonden het overigens heel gezellig om de grote kamer samen te hebben, want ze konden dan nog voor het slapen gaan gezellige babbeltjes houden over alles wat er overdag gebeurd was. Gewoonlijk liepen deze gesprekken niet over veel gewichtigs, maar vandaag was er stof voor ernstige gesprekken, vonden de tweelingen.

Noch moeder, noch Francis hadden gedurende de rest van die dag met een enkel woord gezinspeeld op het bezoek van oom Scheffer en het daarop gevolgde gesprek tussen moeder en Francis en de tweelingen waren dol nieuwsgierig geworden. Zij begrepen dat Francis onder het uitkleden wel te bewegen zou zijn om iets te vertellen en daarom hadden zij zich voorgenomen wakker te blijven tot tien uur.

‘Zullen we raadsels opgeven?’ stelde Annie voor, die dat het meest geschikte middel achtte om de slaap te verdrijven.

Maar Jo vond dat kinderachtig. ‘Laten we zo maar een beetje praten, dan blijf je ook wel wakker.’

En Annie, die de leiding in kleine zowel als in grote zaken graag overliet aan ‘de grootste helft van de filippine’, zoals de handwerkjuffrouw op school de tweelingen steeds noemde, stemde dadelijk toe. Maar na een half uurtje werden de antwoorden, die Jo eiste bij haar gesprek, zo doezelig, dat ze haar zusje een paar malen energiek bij de arm schudde. Zelf voelde ze ook haar oogleden zwaar worden en als Annie nu ging slapen, dan zag zij geen kans om alleen wakker te blijven.

‘Weet je wat,’ zei ze, ‘we liggen veel te lekker warm, dat maakt slaperig, laten we boven op de dekens gaan zitten, dan blijven we wel wakker.’

‘Hè, zo koud,’ protesteerde Annie. Zij huiverde al bij voorbaat en rolde zich in haar warme nestje rond als een klein poesje.

‘Kom, zo erg is het niet, we kunnen de sprei om onze benen slaan. Ik zie anders heus geen kans om wakker te blijven.’

Ze porde Annie het bed uit en kwam naast haar zitten, zodat Francis toen ze boven kwam twee kleine gedaanten met gekruiste benen als een paar geboetseerde poppetjes op Annies bed zag zitten.

Zodra zij de deur achter zich had gesloten werd Francis aangevallen met de dubbele uitroep: ‘Zeg nu eens Frans, is het in orde?’

‘Mag je, Frans?’

‘Ik mag niet, maar het is toch in orde,’ antwoordde Frans met een voor haar ongewone bedaardheid, terwijl ze voor de spiegel het brede lint van haar vlecht losmaakte. Ze voelde zich oud, hopeloos oud vanavond, veel

ouder dan die twee kinderen die daar op het bed zaten en met wie ze gisteren gestoeid en geravot had, dat moeder tot stilte - om de burens - manen moest. Ze had nu een gevoel alsof ze nooit meer zou kunnen stoeien, alsof er iets op haar drukte waardoor ze nooit meer zo wild-vrolijk zou kunnen zijn. En toch wist ze dat ze de waarheid zei, toen ze beweerde dat 'alles in orde' was. Ze had immers haar lot aan moeder toevertrouwd en moeder maakte altijd alles in orde. Maar... maar...

Annie liet zich van het bed glijden en sloeg de armen om het middel van haar zusje.

'Toe, vertel eens wat en doe niet zo sfinxachtig. Wat heeft onze waardige oom voor akelige dingen tegen moeder gezegd en waarover heb jullie toen samen gesproken?'

'Eigenlijk moest ik je niets vertellen,' plaagde Francis. 'Maar omdat ik weet dat je me dan toch niet met rust laat en me misschien in mijn slaap zou gaan uithoren - ik zeg alles, als je me wat vraagt, terwijl ik droom - zal ik maar trouw van a tot z vertellen wat er gaande is.'

Ze ging op de rand van haar bed zitten en haar zusjes kropen ieder aan een kant tegen haar aan om te luisteren. Toen Francis zweeg, zeiden de tweelingen geen van beiden iets; dit viel zo geheel buiten de telkens voorkomende verdrietelijkheden van iedere dag.

Eindelijk vroeg Jo, de klare helderbruine ogen op Francis' bleke gezichtje vestigend: 'Is dat nou echt waar, kan het je heus niets schelen om niet naar het gym te gaan?'

Francis kleurde tot onder haar bruine krullen. 'Ja, het kan me wél schelen,' zei ze toen, met nauwelijks bedwongen heftigheid, 'ik vind het ellendig om niet te mogen. Het zou zo leuk zijn geweest om Latijn en Grieks te leren, net als Justine Bergsma en Bertha Vermeer uit mijn klas. Ik zou het zo prettig hebben gevonden net te kunnen zijn en hetzelfde te kunnen doen als zij en niet altijd te moeten horen over dat eeuwige, dat ellendige geld.'

Tranen sprongen uit haar ogen, die ze vlug met haar hand wegveegde, want het waren tranen waarover ze wist zich te moeten schamen, tranen van gekwetste trots, van vernedering, heel andere tranen dan die van 's middags, toen ze woest gehuild had van echt verdriet, omdat ze meende een mooi luchtkasteel, waaraan ze van de tijd dat ze een kind van tien jaar was, gebouwd had, te zullen zien ineenstorten.

Ze slikte een paar maal en zei toen zacht: 'Maar ik zie niet in waarom ik moeder verdrietig zou maken door haar dat te zeggen. En als ik zonder op

het gym te komen toch kan worden wat ik worden wil, een schrijfster van mooie boeken, dan is ook werkelijk alles in orde en dan hoef ik geen mols-
hopen van bergen te maken, nee andersom natuurlijk.'

Annie lachte uitbundig om de malle vergissing, maar Jo staaarde strak voor zich uit en zei eindelijk, alsof ze na diepe overpeinzing tot een gevolgtrekking kwam: 'Als vader nog leefde, zou alles anders zijn en...'

Maar verder kwam ze niet, want Francis sprong op en riep heftig: 'Hou op, zeg dat niet, zeg zulke dingen nooit! Ik wil niet dat we ooit anders aan vader denken dan als aan de liefste en beste van alle mensen en dat we hem niet anders terugwensen dan omdat we zo heel, héél veel van hem houden en zo erg naar hem verlangen en niet omdat hij ons het leven gemakkelijker zou kunnen maken. Je mág zoiets niet zeggen, ik wil het niet en ik weet zeker dat moeder het ook niet wil.'

Ze was heel bleek geworden en haar ogen vlamden van verontwaardiging.

'Zo bedoelde ik het niet, Frans,' zei Jo kleintjes, verschrikt door die hevige uitbarsting van haar zusje. 'Ik wou alleen maar zeggen dat geen vreemde dan over ons zou mogen beschikken, want je kunt zeggen wat je wilt, maar oom Scheffer is toch een vreemde voor ons, en...'

Francis sloeg een arm om haar heen. 'Ik weet wel dat je het niet lelijk bedoelt, maar ik kan het toch niet horen.'

'Zeg,' vroeg Annie nu, met haar zuivere kristalheldere stemmetje, 'als vader nu eens gevraagd had of je naar de kweekschool wilde gaan in plaats van naar het gym, zou je het dan hebben gedaan?'

'Natuurlijk,' antwoordde Francis zonder aarzelen, 'voor vader zou ik immers alles gedaan hebben.'

'Vind je het dan eigenlijk zo'n heel groot verschil maken?'

'Kleine wijsgeer, ik vind in ieder geval dat jij veel te wijs praat voor je jaren,' zei Francis, wat gedwongen lachend. 'Kruip nu maar gauw in bed, anders kan je er morgen weer niet uit komen en dan moet ik de hele waterkan weer over je uitgieten.'

'Hè nee Frans, toe, nee, zal je het alsjeblieft niet doen?' smeekte Annie, die een kleine langslaapster was en gewoonlijk alleen door de bedreiging van de natte spons het bed was uit te krijgen.

'Nou, als je heel zoet bent doe ik het misschien niet,' beloofde Francis grootmoedig. 'Maar nu doe ik het licht uit, want anders blijven we de hele nacht wakker.'

Kort nadat de kamer donker was gemaakt, sliepen de tweelingen rustig,

maar Francis woelde nog lang rond en toen ze eindelijk sliep, droomde ze vreemd en verward van een hoge toren die ze moest beklimmen en waarvan de treden van de trap, die erheen leidde, gemaakt waren van boeken. Onder aan de trap stonden oom Scheffer en Bertha Vermeer en een lange schoolmeester, die haar tegenhielden en boven op de toren stond een vrouw die een rood boek in de hand hield en haar wenkte... wenkte....

Ze droomde het heel duidelijk en toen ze wakker werd, omdat de zon vlak in haar ogen scheen door een spleet van de gordijnen, meende ze nog de felrode band van het boek en de gouden letters die erop stonden te zien. Maar ze kon de woorden niet lezen, welke door die letters gevormd werden, want de toren was te hoog, veel te hoog....

Ze mompelde iets dat daarop neerkwam en keerde zich op haar rechterzij, maar de slaap wilde niet meer komen en na enige ogenblikken was ze klaarwakker. Ze voelde zich moe en haar hoofd was zwaar en ze herinnerde zich vaag dat er iets was waar ze verdriet over had en dat haar belette vrolijk te zijn. Wat was het toch ook weer? Een toren, nee geen toren, dat had ze gedroomd, maar wát? O, ja, het gym, waar ze niet heen mocht, de kweekschool, oom Scheffer, ze wist het nu weer heel precies en met een zucht stond ze op en begon zich aan te kleden.

Het troostte haar dat de lucht zo blauw was en dat de zon zo heerlijk scheen, dat het water zo lekker koel was aan haar gloeiende wangen en dat het er buiten uitzag of de lente nu werkelijk begonnen was en niet alleen op de kalender.

Ze kleedde zich vlug verder aan en riep haar zusjes.

Jo was gauw genoeg wakker, maar Annie moest een paar maal duchtig worden heen en weer geschud, voordat ze enig teken van leven gaf.

‘Nou, ik ga naar beneden,’ zei Frans eindelijk, haar pogingen opgevend. ‘Jo, zorg jij dat ze er op tijd uitkomt? Het is kwart voor acht, dus meer dan tijd.’

Tevreden met deze schikking liep ze het smalle trapje af, ze wist nu zeker dat ze nog een kwartier met haar moeder alleen zou kunnen zijn, want zo lang zou het stellig wel duren voor Annie geheel ontwaakt en uit bed was.

Ze vond in de huiskamer haar moeder bezig met theezetten en boterhammen klaarmaken: een stapeltje van zes voor Tonia, het dagmeisje, dat om acht uur kwam en tot ‘s middags twee uur bleef, twee voor Jo en evenveel voor Annie, een voor Jettie, die net als Francis en moeder, ‘s morgens in het geheel geen eetlust had en vier voor de benjamin, die gelukkig heel goed eten kon.

